

ZVER A LOV V ERBOCH (II.)

O erboch slovenských miest a obcí, ktoré zobrazujú lovecké výjavy, sa zhovárame s heraldikom MIROSLAVOM GLEJTEKOM.

»»» MÁRIA INŠTITORISOVÁ

PR Na akej úrovni je naša komunálna heraldika?

Slovensko je unikátna krajina, možno jediná vo svete, kde má takmer každé mesto i obec erb vytvorený podľa historickej predlohy, ak taká existovala. Komunálnu heraldiku máme na vysokej úrovni vďaka tomu, že po preruše-

Bukovec

ní kontinuity sa jej obnove v sedemdesiatych rokoch minulého storočia začali venovať historici, heraldici a archívári. Uskutočnili revíziu mestských erbov, pričom dosiahli, že zo 135 mestských erbov bolo až 103 historických a iba 32 nových. Zároveň boli prijaté prísne pravidlá rešpektovania najstarších pečatí a erbov a postupov ich obnovy. Dialo sa tak v rámci Heraldickej komisie, ktorá vznikla v roku 1975 ako poradný orgán Ministerstva vnútra SSR, a neskôr, od roku 1990, v rámci Heraldického registra Ministerstva vnútra SR.

PR Spomenuli ste prísne pravidlá. V čom sú prísne?

Ak napríklad mesto dostalo erb od panovníka, ide o jeho základnú podobu. Keď však získalo v priebehu stáročí viacero erbov, vychádzame z predpokladu, že ten najstarší je najautentickejší a heraldicky najvhodnejší. Ak mesto nemalo armáles (erbová listina, pozn. red.), čo je väčšina prípadov, ale používalo erbovú pečať, opäť sa snažíme vyhľadať najstarší symbol. K mnohým bolo potrebné priradiť farby, ak nešlo o erby, ale o pečaťné znamenia, ktoré pochopiteľne farby – tinktúry – nemali. Do konca roka 2006 muselo mať každé mesto i obec vlastný erb. Jeho vzhľad silne ovplyvňovala Heraldická komisia, ktorej názory boli vo väčšine prípadov rešpektované. A keďže väčšinu erbov tvorili naši najlepší heraldici a historici, ich výpovedná hodnota je vysoká. Sú pokračovaním tradícií z minulosti.

Liptovská Lužná

doc. PhDr. Ing. Miroslav Glejtek, PhD. (38)

Prednáša na Katedre histórie FF UKF v Nitre. Je heraldickým konzultorom Rady pre vedu, vzdelanie a kultúru Konferencie biskupov Slovenska s právom posudzovať a schvaľovať cirkevné erby. Je tiež členom Slovenskej genealogicko-heraldickej spoločnosti. Ako nezabudol pripomenúť, cenné poznatky pre tento rozhovor čerpal aj z inšpiratívnych prác Dušana Burana, Radoslava Ragača, Jozefa Nováka, Ladislava Vrtela či Lászlóa Fejérpatakyho.

PR Kedy sa u nás začali objavovať mestské a obecné erby?

Ako prvé začali používať erby v 13. storočí kráľovské mestá. Neskôr ich prijímali ďalšie mestecká a obce, obľuba erbov rástla. Postupne došlo aj k obnove používania obecných symbolov, ktorých sú stovky. Táto obnova sa riadila podobnými pravidlami ako pri mestskej heraldike. Zachovali sa tisíce odtlačkov pečatidiel, ktoré obce v minulosti používali a kto-

„ Kvalitne vytvorený erb je pre nás prameňom poznania minulosti. “

ré nesú rôzne obrazové motívy. To bol základ erbov, čo v súčasnosti používa väčšina obcí.

PR Čo inšpirovalo autorov pri ich tvorbe?

Medzi zemepanskými mestečkami sa obľube tešili prvky z erbu vlastného zemepána, teda vrchnosti. V novoveku začali postupne aj obce používať svoje pečate, na ktorých sa ob-

MIESTNA ZVER

Borský Mikuláš

Tvrdošín

Jaklovce

Oravský Biely Potok

Pliešovce

Rožkovany

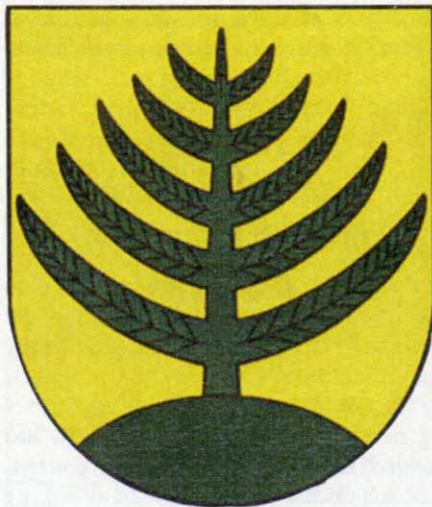

Liptovské Revúce

Dedačov

Zaujímavé sú aj erby so zverou, ktorá charakterizuje danú lokalitu. Napríklad Borský Mikuláš má v erbe zobrazenú líšku (podľa pečate zo 16. storočia), Tvrdošín takisto líšku (podľa pečate z 19. storočia), Jaklovce medveďa (podľa pečate z 19. storočia), Oravský Biely Potok medveďa a strom (podľa pečate z 18. storočia), Pliešovce jeleňa (podľa pečate zo 16. storočia), Rožkovany tiež jeleňa (podľa pečate z 19. storočia), Liptovské Revúce kamzíka (podľa pečate z 18. storočia), Dedačov sovu (podľa pečate z 19. storočia).

Jedľové Kostolany

Smrečany

Medvedie

javuje rôzna symbolika. Tá sa niekedy pretvorila na erb, inokedy ostalo len pri pečatnom symbole. Oblube sa tešil v prvom rade svätý patrón miestneho kostola. Ak sa neskôr obec rozhodla pre erb, väčšinou sa v ňom odrazilo zamestnanie

miestnych obyvateľov: poľnohospodárstvo, vinohradníctvo, obživa súvisiaca s lesným hospodárstvom, čiže témy zo života v obci. Aj symboly poľovníctva a zvieracej ríše, ktoré vidno na súčasných erboch obcí, väčšinou kopírujú výjavy

z historických pečatidiel, erbových listín, respektíve z iných artefaktov.

PR Ktoré druhy zveri zachytávajú? V hrubom výpočte, ktorý som si urobil z mestských a obecných erbov registro-

